

inum altaris postquam consecratum est, sanguinem, qui manavit de latere Chri- ore pronuntio, ita me corde habere con- ne adjuvet Deus, et hæc sacra.

riptum istud, cum Romæ apud papam erem in conventu episcoporum, quem stivitate Omnium Sanctorum, vocifera- omnibus pronuntiari fecit, dicens suffi- fidei, sufficere debere his quibus lac- us esset non cibus, secundum quod scri- justinus de sacrificio Ecclesiæ dicens : *in altari panis est et vinum, quod etiam vobis renuntiant; quod autem fides in- stulat, panis est corpus Christi vinumque* clamans populo me non hæreticum esse, scripturis, non de corde meo habere, estificans in audientia sua Petrum Da- inferiorem lima eruditionis, non infe- nfranno dignitate Christianæ religionis, consensisse de sacrificio Ecclesiæ dictis pro eo se dare sententiam, negligenda : diceret Lanfrannus, potius quam ea quæ rus Damiani Romanæ Ecclesiæ filius, S. satis memini, episcopus, non inferior, ut m, Lanfranno lima eruditionis, dignitate religionis; multo Lanfranno operosior livinæ lectionis, secundum quod præce- minus : *Scrutamini Scripturas (Joan. v.)* e, cum quo moras pene per annum fece- escitam putare visus est et compositam turbæ turbatæ; ut ait B. Augustinus, noti, quo me hæreticum quantum potuit rat : maxime quia papa undecunque li- ortari fecerat episcopis et abbatibus, cle- nachis, unde sacrificia Christi imperver- sa et scripta Augustini, Hieronymi, Am- rumque legenda proposuerat, mecum sen- n eis qui cum papa erant, episcopo Por- iscopo Sucirensi (*lege Sutrineusi*), epi- æinensi, cardinalibus Attone Mediolanen- io Tudensi Romanæ Ecclesiæ cardinali eusdedit, Petro cancellario, benigni atque dis fratre Fulcone transmontano, clerico ini papæ victore nihilominus Teth- litterarior diligentia peculiari apud S. tempore habebatur clericus, et fratre qui cognomine Bona-dies appellabatur, ec narrat Berengarius in scripto a Mar- o. k opusculo S. Anselmi Lucensis contra

A aliisque compluribus, quorum nomina dignitatesque non teneo. Cum tamen urgerent papam illum quam maxime pestilentes et Scripturarum perversores, ut exigeret a me moras adhuc Romæ facere usque ad conventum qui futurus erat apud eum in Quadra- gesima, episcoporum, etc.

Gregorius VII, Romana synodo quinquaginta epi- scoporum, consistente presbyterorum et abbatum multitudine, statuit dicens :

I. Si quis deinceps episcopatum vel abbatiam de manu alicujus laicæ personæ susceperit, nullatenus inter episcopos habeatur, nec ulla ei ut episcopo aut abbati audientia concedatur, insuper ei gratiam B. Petri et introitum ecclesiæ interdicimus, quo usque locum, quem sub crimine tam ambitionis quam B inobedientiæ, quod est scelus idololatriæ, cepit, resi- piscendo non deserit (440). Similiter etiam de infe- rioribus et ecclesiasticis dignitatibus constituimus.

II. Si quis imperatorum, regum, ducum, mar- chionum, vel quilibet sæcularium potestatum aut personarum investituram episcopatum vel alicu- jus ecclesiasticæ dignitatis dare præsumpserit, ejus- dem sententiæ vinculo se astrictum esse sciat.

Sententia a Gregorio papa VII promulgata contra pervasores possessionum monasterii S. Clementis.

(441) Si quis Nortmannorum vel quorumlibet ho- minum prædia monasterii B. Clementis invaserit, vel quascunque res ejusdem monasterii injuste ab- tulerit, si bis vel ter admonitus non emendaverit, excommunicationi subjaceat, donec resipiscat et Ec- clesiæ satisfaciatur. Si quis prædia B. Clementis ubi- cunque posita in proprietatem suam usurpaverit, vel sciens occultata non propalaverit, vel debitum servitium exinde B. Clementi non exhibuerit, reco- gnoscat se iram Dei, et S. Clementis velut sacri- legum incurrere. Quicumque autem in hoc crimine deprehensus fuerit, eandem hæreditatem B. Clemen- ti restituat, et pœnam quadruplum de propriis bonis persolvat. Quicumque militum, vel cujuscunque or- dinis vel professionis persona, prædia ecclesiastica, a quocunque rege seu sæculari principe vel ab epis- copis aliquibus [donata], invitis abbatibus aut Eccle- siarum rectoribus suscepit, vel susceperit, vel inva- sit, vel etiam eorumdem rectorum depravato senten- tioso consensu tenuerit, nisi eadem prædia Ecclesiis D restituerit, excommunicationi subjaceat. Romæ in universali synodo, præsidente B. Gregorio papa, ab eodem promulgata, ab universali concilio comprobata.

Wibertum lib. II Canif. Veter. Lecti., t. III, p. 384, edit. Basnag.

(441) *Rer. Ital. tom. II, part. II, col. 865.*

CONCILIUM ROMANUM VI,

Berengarius sæpe ad pœnitentiam vocatus, sæpiusque relapsus, hæresim suam iterum abjuravit, fidemque catholicam professus fuit, anno Domini 1079.

(MANSI, *Concil. XX, 523.*)

mo ab Incarnatione sempiterni Principis k Thoma Valdensi tom. II cap. 43, qui 'ATROL. CXLVIII.

[Principii] millesimo septuagesimo nono, mense Acta formata hujus concilii dicit a se reperta fuisse

Februarii, indictione XI, pontificatus vero domni A Gregorii (443) universalis pontificis VII anno VI ad honorem Dei et ædificationem sanctæ Ecclesiæ, salutem quoque tam corporum quam animarum ex præcepto sedis apostolicæ convenerunt finitimi et diversarum regionum et provinciarum archiepiscopi, episcopi, religiosæque personæ, ut sanctam synodum celebrarent. Omnibus igitur in (444) ecclesia Salvatoris congregatis habitus est sermo de corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi, multis hæc, nonnullis illa prius sentientibus (445). Maxima siquidem pars panem et vinum [per] sacræ orationis verba et sacerdotis consecrationem, Spiritu sancto invisibiliter operante, converti substantialiter in corpus Dominicum de Virgine natum, quod et in cruce pependit, et in sanguinem qui de ejus latere militis effusus est lancea, asserebat, atque auctoritatibus [rationibus] orthodoxorum sanctorum Patrum, tam Græcorum quam Latinorum, modis omnibus defendebat. Quidam vero cæcitate nimia et longa percussi, figuram tantum substantiale illud corpus in dextera Patris sedens esse, seque et alios decipientes [figurate tantum se quam alios decipientes] quibusdam cavillationibus conabantur astruere. Verum ubi cœpit res agi, prius etiam quam tertia die ventum fuerit in synodo, defecit contra veritatem niti pars altera, nempe sancti Spiritus ignis (446) emolumenta palarum consumens, et fulgore suo falsam lucem diverberando obtenebrans, noctis caliginem vertit in lucem. Denique Berengarius hujus erroris magister, post longo tempore dogmatizatam impietatem, errasse se coram concilio frequenti confessus, veniamque postulans et orans ex apostolica clementia meruit, juravitque (447) sicut in consequentibus continetur.

Jusjurandum Berengarii Turonensis presbyteri (448).

Ego Berengarius corde credo, et ore confiteor panem et vinum quæ ponuntur in altari per mysterium sacræ orationis et verba nostri Redemptoris substantialiter converti in veram et propriam ac vivificatricem caruem et sanguinem Jesu Christi Domini nostri, et post consecrationem esse verum Christi corpus, quod natum est de Virgine, et quod pro salute mundi oblatum in cruce, pependit, et quod sedet ad dexteram Patris, et verum sanguinem Christi, qui de latere ejus effusus est, non tantum per signum et virtutem sacramenti, sed in proprietate naturæ et veritate substantiæ, sicut in hoc brevi continetur, et ego legi, et vos intelligitis. Sic credo, nec contra hanc fidem ulterius docebo. Sic me Deus adjuvet, et hæc sancta Dei Evangelia.

Tunc domnus papa præcepit Berengario ex aucto-

in annoso libro decretorum pontificum sub decreto Gregorii papæ. HARDUINUS. — Dantur variantes e cod. Mutin.

(143) Vald. *papæ septimi*. HARD.

(444) Eadem habentur pag. 214 tom. I, bibliothecæ novæ ms. librorum in Chronico Viridunensi Hugonis abbatis Flaviniacensis.

ritate Dei omnipotentis et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, ut de corpore et sanguine Domini nunquam ulterius cum aliquo disputare vel aliquem docere præsumeret excepta causa reducendi ad fidem hanc eos qui per ejus doctrinam ab ea recesserant [recesserunt].

His itaque pie et feliciter actis, inter multas proclamationes conquesti sunt legati regis Rodulphi super Henrico, quod, nulli loco nullique personæ parcens religionem Transalpinam contereret et conculeret: neminem debitus honor vel reverentia vel dignitas tueretur, et ceu vilia mancipia non modo sacerdotes, sed etiam episcopi archiepiscopique caperentur, vinculisque manciparentur, partimque trucidarentur. Decreverunt ergo quamplures concilii in illius tyrannidem gladium apostolicum debere evaginari; sed distulit apostolica mansuetudo. Juraverunt igitur legati Henrici regis illud quod in sequentibus scriptum reperitur.

Sacramentum nuntiorum Henrici regis.

Legati domini mei regis ad vos venient infra terminium Ascensionis Domini, exceptis legitimis soniis (449) id est morte, vel gravi infirmitate, vel captione absque dolo, qui legatos, Romanæ sedis secure ducent et reducent, et dominus rex obediens erit illis in omnibus secundum justitiam et iudicium illorum: et hæc omnia observabit absque dolo, nisi quantum ex jussione vestra remanserit, et hæc jure ex præcepto domini mei regis Henrici.

Jusjurandum nuntiorum Rodulphi regis, itidemque Rodulphi, quod sequitur.

Si colloquium ex vestro præcepto constitutum fuerit in partibus Teutonicis, loco et tempore a vobis definito, ante præsentiam vestram vel legatorum vestrorum dominus noster rex Rodolphus vel ipse veniet, vel episcopos et fideles suos mittet, paratusque erit iudicium quod sancta Romana Ecclesia decreverit de causa regni subire, nulloque malo ingenio conventum a vobis sive legatis vestris constitutum impediet, et, postquam certum inde vestrum nuntium videbit de pace in regno constituenda et confirmanda, studebit ut legatio vestra provenire ad pacem regni et concordiam possit. Hæc omnia observabuntur nisi quantum ex vestra certa licentia remanserit, vel ex impedimento legitimo, scilicet morte, vel gravi infirmitate, vel captione, sine dolo.

Sacramentum archiepiscopi Aquileienseis.

Juravit idem eodem tempore archiepiscopus Aquileienseis Henricus secundum hæc verba: Ab hac hora et inantea fidelis ero beato Petro et papæ Gregorio, suisque successoribus, qui per meliores cardinales intraverint: Non ergo [forte, Non ero, HARD., sic et in Mutin.] in consilio, neque in facto,

(445) Vald. *alia sentientibus*. HARD.

(446) Vald. *emolumenta*. HARD.

(447) Vald. *sicut nunc in*. HARD.

(448) Uncis inclusa desunt.

(449) Sive *exoniis*, hoc est legitimis excusationibus quæ causæ santicæ dicuntur. Cod Mutin. fertur causis mortis vel gravis infirmitatis vel captivis. 25

nembra aut papatum perdant, aut A
 captione. Ad synodum ad quam me
 r se, vel per suos nuntios, vel per
 niam, et canonicè obediàm; aut, si
 atos meos mittam. Papatum Roma-
 iancti Petri adjutor ero ad retinen-
 adum, salvo meo ordine. Consilium
 crediderint per se, aut per nuntios
 tteras, nulli pandam, me sciente, ad
 i. Legatum Romanum eundo et re-
 ce tractabo, et in necessitatibus suis
 uos nominatim excommunicaverint
 ommunicabo. Romanam Ecclesiam
 militiam fideliter adjuvabo, cum in-
 læc omnia observabo, nisi quantum
 remanserit [forte remiseris, HARD.] B

ati sunt in eadem synodo sine spe
 archiepiscopus Narbonensis, Tedal-
 dictus archiepiscopus Mediolanen-
 dictus episcopus Bononiensis, Ro-
 isis, item episcopi Firmanus et Ca-
 nes cum sequacibus suis tam clericis
 is.

mentum Regiensis episcopi.

hus Regiensem episcopatum contra
 trum, aut vestri legati, octo diebus
 eque aliquo inveniam studio, quo
 resistatur. Sic me Deus adjuvet, et
 Evangelia.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Concilium. Cum in hac synodo Berengarii hæresis
 damnata fuerit, quis non videt calumniam esse men-
 dacissimam, qua Gregorius in conciliabulo Mogun-
 tino propterea damnatus fuisse asseritur, quod an-
 tiquus discipulus Berengarii exstiterit? Inter alias
 Gregorii epistolas exstat unica primo anno sui pon-
 tificatus ad Mathildem scripta, qua evidenter profi-
 tetur, sub speciebus panis et vini vere ipsum corpus
 et sanguinem Domini contineri; quæ unica epistola,
 si nullum aliud monumentum existeret, sufficiens
 esset ad integerrimam fidem Gregorii papæ demon-
 strandam, et ad schismaticorum calumniantium os
 impudens obstruendum.

In hoc concilio S. Brunonem, qui paulo post Si-
 gniæ episcopus creatus est, adversus Berengarium
 disputasse, acta Vitæ illius attestantur. Petrus Igneus
 Albanensis episcopus missus est legatus in Germa-
 niam, estque illi adjunctus Udalricus Patavinus epi-
 scopus, ut tradit Bertholdus in Chronico hoc anno.
 Præter hæc alia quædam in ista synodo agitata
 fuisse indicant epistolæ 18 et 19, lib. VI, quas ex
 hac synodo ad Parmensem et Bambergensem Eccle-
 siam scripsit.

ADDITIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Eodem anno Gregorii papæ VII sexto habitum fuit
 die IV Nonas Maii Romanum aliud concilium :
Utrum, scilicet, bona Ecclesiarum possint poni in
pignore pro pecunia colligenda ad resistendum Gui-
berto, archiepiscopo Ravennati Romanam sedem inva-
dere conanti. Interfuisse episcopos quatuor cum
 pluribus cardinalibus, abbatibus et archipresbyteris
 fidem faciunt duo pervetusti codices mss. quos pos-
 sidebat illustrissimus dominus Petrus de Marca ar-
 chiepiscopus Tolosanus, ut monuimus pag. 379 hi-
 storix nostræ synopseos.

CONCILIUM ROMANUM VII,

*in Germaniæ Henrico abrogatum, collatum fuit Rodulfo, ea constitutione addita,
 deinceps investituræ beneficiorum a laicis conferantur vel accipiantur,
 anno Domini 1080.*

(MANSI, Concil. XX, 531.)

arnatione Domini millesimo octua- C
 atus vero domini Gregorii VII papæ
 ctione III, celebravit ipse dominus
 Romæ, ubi interfuerunt archiepi-
 [et episcopi] diversarum urbium, nec
 a ac diversorum ordinum clerico-
 n innumerabilis multitudo. In qua,
 [toritate] constituta corroborans,
 rigenda erant correxit, et quæ cor-
 avit. Inter cætera namque in fine
 utionis hæc annexuit, et perpetuæ
 osteris scribenda mandavit, ita di-

statuta sanctorum Patrum, sicut
 neciliis, quæ, Deo miserante, cele-
 rdinatione ecclesiasticarum dignita- D
 ; ita et nunc apostolica auctoritate
 confirmamus ut, si quis deinceps
 l abbatiam de manu alicujus laicæ
 erit, nullatenus inter episcopos vel

abbates habeatur, nec ulla ei ut episcopo seu ab-
 bati audientia concedatur. Insuper etiam ei gratiam
 S. Petri et introitum ecclesiæ interdicimus, quous-
 que locum, quem sub crimine tam ambitionis quam
 inobedienciæ (I Reg. xv) (quod est scelus idolola-
 triæ) cepit, resipiendo non deserit. Similiter
 etiam de inferioribus ecclesiasticis dignitatibus
 constituimus.

II. Item si quis imperatorum, regum, ducum,
 marchionum, comitum, vel quilibet sæcularium po-
 testatum aut personarum, investituram episcopa-
 tum vel alicujus ecclesiasticæ dignitatis dare præ-
 sumpserit, ejusdem sententiæ vinculo se obstrictum
 esse sciat. Insuper etiam, nisi resipiscat, et Eccle-
 siæ propriam libertatem dimittat, divinæ animad-
 versionis ultionem in hac præsentis vita tam in cor-
 pore suo quam cæteris rebus suis sentiat, ut in ad-
 ventu Domini (I Cor. xv) spiritus salvus fiat.

III. Item sententiam depositionis et excommu-
 nicationis, jam plerumque datam in Tedaldum

[Tebaldum] Mediolanensem dictum archiepiscopum, et Guibertum [Gibertum] Ravennatum, et Rolandum Tarvisiensem, confirmamus et corroboramus. Et Petrum olim Rothonensem [Ruthenensem, *cod. Mutin.* Redonensem] episcopum, nunc autem Narbonensis Ecclesiae invasorem, pari sententia damnamus.

IV. Item si quis Nortmannorum terras Sancti Petri, videlicet illam partem Firmanae marchiae, quae nondum pervasa est, et ducatum Spoletanum, et Campaniam, nec non Maritimas atque Sabinum, et comitatum Tiburtinum, nec non monasterium Sancti Benedicti montis Cassini, et terras sibi pertinentes; insuper etiam Beneventum invadere vel deprædari præsumperit, gratiam sancti Petri et introitum ecclesiae ei usque ad satisfactionem interdiciamus. Verumtamen si quis illorum adversus habitatores harum terrarum aliquam justam causam habuerit, prius a nobis, vel a rectoribus seu ministris inibi constitutis justitiam requirat; quae si ei denegata fuerit, concedimus ut pro recuperatione suarum rerum de terra illa accipiat, non tamen ultra modum, nec more prædonum, sed, ut decet Christianum, et eum qui sua magis quaerit recipere quam aliena diripere, et qui timet gratiam Dei amittere et maledictionem beati Petri incurrere.

V. Præterea admonemus omnes qui aeternae damnationis poenas evadere, et verae beatitudinis gloriam cupiunt intrare, ut a falsis sibi caveant poenitentibus. Sicut enim falsum baptismum non lavat originale peccatum, ita post baptismum falsa poenitentia non delet nefas commissum. Ideoque valde necessarium est ut qui se aliquod grave crimen commisisse cognoscit, animam suam prudentibus et religiosis viris committat, ut per veram poenitentiam certam peccatorum suorum consequatur veniam. Haec est enim vera poenitentia, ut post commissum [commissionem] alicujus gravioris criminis, ut pote meditati homicidii et sponte commissi, seu perjurii pro cupiditate honoris aut pecuniae facti, vel aliorum his similium, ita se unusquisque ad Dominum convertat, ut, relictis omnibus iniquitatibus suis, deinde in fructibus bonae operationis permaneat. Sic enim Dominus per prophetam docet: *Si conversus fuerit impius ab omnibus iniquitatibus suis et custodierit universa mandata mea, vita vivet, et non morietur* (*Ezech. xviii*). In quibus verbis manifeste datur intelligi quoniam qui aliena bona diripuit, et ea, cum possit, reddere vel emendare noluerit, vel qui arma contra justitiam portavit [portaverit], aut odium in corde retinet, vel qui hujusmodi negotiationibus aut officiis implicitus fuerit quae sine fraude, sine falsitate, sine invidia, sine deceptione fratrum exercere non possit, nec ad Dominum conversus, nec de perpetratis facinoribus veram poenitentiam facere credendus est. Unde inter omnia vos hortamur atque monemus ut, in accipiendis poenitentibus, non ad illos curratis in quibus nec religiosa vita, nec est con-

solendi scientia, qui animas hominum magis ad interitum quam ad salutem ducunt, teste Veritate quae ait: *Si caecus caecum ducat, ambo in foveam cadunt* (*Matth. xv*); sed ad eos qui, religione et Scripturarum doctrina instructi, viam veritatis et salutis vobis ostendere valeant.

VI. De electione pontificum.

Quoties, defuncto pastore alicujus Ecclesiae, alius est ei canonice subrogandus, instantia visitoris episcopi, qui ei ab apostolica vel metropolitana sede directus est, clerus et populus, remota omni saeculari ambitione, timore atque gratia, apostolicae sedis vel metropolitana sui consensu pastorem sibi secundum Deum eligat. Quod si corruptus aliquo vitio aliter agere præsumperit, electionis perperam factae omni fructu carebit, et de caetero nullam electionis potestatem habebit. Electionis vero potestas omnis in deliberatione sedis apostolicae sive metropolitana sui consistat. Si enim is ad quem consecratio pertinet, non rite consecrando, teste beato Leone, gratiam benedictionis amittit, consequenter is qui ad pravam electionem declinaverit, eligendi potestate privatur.

VII. Excommunicatio regis Henrici.

Beate Petre, princeps apostolorum, et tu, beate Paule, Doctor gentium, dignamini, quaeso, aures vestras ad me inclinare, meque clementer exaudire. Quia veritatis estis discipuli et amatores, adjuvate ut [et] veritatem vobis dicam, omni remota falsitate quam omnino detestamini, ut fratres mei melius mihi acquiescant, et sciant et intelligant quia et vestra fiducia post Dominum et matrem ejus semper virginem Mariam pravis et iniquis resisto; vestris autem fidelibus auxilium præsto. Vos enim scitis quia non libenter ad sacrum ordinem accessi, et invitus ultra montes cum domino papa Gregorio abii, sed magis invitus cum domino meo papa Leone ad vestram specialem ecclesiam redii, in qua utcumque vobis deservivi. Deinde valde invitus, cum multo dolore et gemitu ac planctu, in throno vestro valde indignus sum collocatus. Nec ideo dico [*forte verius, hæc ideo dico, HARD., sic et in Mutin.*] quia non ego vos, sed vos elegistis me, et gravissimum pondus vestrae Ecclesiae supra me posuistis; et quia super montem excelsum me jussistis ascendere, et clamare atque annuntiare populo Dei scelera eorum, et filiis Ecclesiae peccata eorum (*Isai. lviii*), membra diaboli contra me coeperunt insurgere, et usque ad sanguinem præsumperunt in me manus suas injicere. Astiterunt enim reges terrae et principes saeculares et ecclesiastici, aulici et vulgares convenerunt in unum adversus Dominum, et adversus vos christos ejus, dicentes: *Dirumpamus vincula eorum; et projiciamus a nobis jugum ipsorum* (*Psal. ii*), et ut me omnino morte vel exilio confunderent, multis modis conati sunt in me insurgere.

Inter quos specialiter Henricus, quem dicunt regem, Henrici imperatoris filium, contra vestram

um erexit Ecclesiam, facta cum multis episcopis ultramontanis et Italicis conspiratione, adni-
te deiciendo eam sibi subjugare; cujus su-
vestra resistit [*forte, restitit, HARD.*] aucto-
amque nostra destruxit potestas; qui con-
humiliatus ad me in Longobardiam veniens,
ionem ab excommunicatione quæsivit. Quem
ens humiliatum, multis ab eo promissionibus
s de suæ vitæ emendatione, solam ei commu-
reddidi, non tamen in regno, a quo eum in
a synodo deposueram, instauravi, nec fide-
omnium qui sibi juraverant, vel erant jura-
quo omnes absolvi in eadem synodo, ut sibi
tur, præcepi.

æc ideo detinui, ut inter eum et episcopos
icipes ultramontanos, qui ei causa jussionis
Ecclesiæ restiterant, justitiam facerem vel
componerem, sicut ipse Henricus juramento
s episcopos mihi promisit.

icti autem episcopi et principes ultramou-
ndientes illum non servare mihi quod promi-
uasi desperati de eo, sine meo consilio, vo-
ibus, elegerunt sibi Rodulphum ducem in
Qui rex Rodulphus festinanter, ad me misso
indicavit se coactum regni gubernacula
sse; tamen sese paratum mihi omnibus mo-
dire : et, ut hoc verius credatur, semper ex
pore eundem mihi semper [*dele semper*]
rmonem, adjiciens etiam filio suo obside et
sui ducis Bertholdi filio quod promittebat

ea Henricus cœpit me precari ut illum contra
um Rodulphum adjuvarem, cui respondi me
facere, audita utriusque partis ratione, ut
cui justitia magis faveret. Ille vero putans
bus eum posse devincere, meam contempsit
ionem. Postquam autem persensit se non
sicut speravit) agere, duo episcopi, Virdu-
ridelicet et Osenburgensis [*forte, Osnebru-
HARD., cod. Mut. Osneburgensis*], de con-
is suis Romam venerunt, et in synodo ex
enrici me ut ei justitiam facerem rogaverunt;
nuntii Rodulphi fieri laudaverunt. Tandem,
te Deo, sicut credo, statui in eadem synodo
ibus ultramontanis fieri colloquium, ut illic
statueretur, aut cui amplius justitia faveret,
eretur. Ego enim, sicut vos mihi testes estis,
et domini, usque hodie nullam partem dispo-
nere, nisi eam cui plus justitia faveret. Et,
tabam quod injustior pars colloquium nollet
i justitia suum locum servaret, excommu-
t anathemate alligavi omnes personas sive
ive ducis, aut episcopi, seu alicujus hominis,
loquium aliquo ingenio impediret ut non
Prædictus autem Henricus cum suis fautori-
a timens periculum inobedientiæ, quod est
lololatriæ (*I Reg. xv*), colloquium impediendo
unicationem incurrit, et seipsum anathe-
inculo alligavit, magnamque multitudinem

A Christianorum morti tradi, et Ecclesias fecit dissi-
pari, et totum pene Teutonicorum regnum desola-
tioni [desolatum] dedit. Quapropter, confidens de
judicio et misericordia Dei ejusque piissimæ matris
semper virginis Mariæ, fultus vestra auctoritate,
sæpe nominatum Henricum, quem regem dicunt,
omnesque fautores ejus excommunicationi subjicio
et anathematis vinculis alligo; et iterum regnum
Teutonicorum et Italiæ ex parte omnipotentis Dei et
vestra interdicens ei, omnem potestatem et dignita-
tem illi regiam tollo, et ut nullus Christianorum ei
sicut regi obediat interdico, omnesque qui ei jura-
verunt vel jurabunt de regni dominatione a jura-
menti promissione absolvo. Ipse autem Henricus
cum suis fautoribus in omni congressione belli nul-
las vires nullamque in vita sua victoriam obtineat.
B Ut autem Rodulphus regnum Teutonicorum regat
et defendat, quem Teutonici elegerunt sibi in re-
gem, ad vestram fidelitatem ex parte vestra dono,
largior et concedo : omnibus sibi fideliter adhærenti-
bus absolutionem omnium peccatorum, vestramque
benedictionem in hac vita et in futura, vestra fretus
fiducia, largior. Sicut enim Henricus pro sua superbia,
inobedientia et falsitate a regni dignitate juste abji-
citur, ita Rodulpho pro sua humilitate, obedientia et
veritate potestas et dignitas regni conceditur.

Agite nunc, quæso, Patres et principes sanctissimi,
ut omnis mundus intelligat et cognoscat quia, si po-
testis in cœlo ligare et solvere, potestis in terra impe-
ria, regna, principatus, ducatus, marchias, comitatus
et omnium hominum possessiones pro meritis tollere
unicuique et concedere. Vos enim patriarchatus,
primatus, archiepiscopatus, episcopatus frequenter
tulistis pravis et indignis, et religiosi viris [reli-
giosi vero] dedistis. Si enim spiritualia judicatis,
quid de sæcularibus vos posse credendum est?
et, si angelos dominantes omnibus superbis prin-
cipibus judicabitis, quid de illorum servis facere
potestis? Addiscant nunc reges et omnes sæculi
principes quanti vos estis, quid potestis; et timeant
parvipendere jussionem Ecclesiæ vestræ, et in
prædicto Henrico tam cito judicium vestrum exer-
cete, ut omnes sciant quia non fortuito, sed vestra
potestate, cadet. Confundatur utinam ad pœnitentiam,
ut spiritus sit salvus in die Domini.

Acta Romæ Nonis Martii [Maii], indictione tertia.

*Rodulphi regis Romanorum, et principum imperii,
propositio in synodo Romana contra Henricum IV
imperatorem.*

1. Nos ex legatione domini nostri regis Rudolphi
et principum-ejus conquerimur Deo, et sancto Petro,
vestræque paternitati, et cuncto huic sanctissimo
concilio quod ille Henricus, quem vos apostolica
auctoritate deposuistis a regno idipsum regnum con-
tra vestrum interdictum tyrannice invasit, omnia
circumquaque ferro, præda, incendio devastavit;
archiepiscopos, episcopos, de episcopatibus suis im-
pia crudelitate expulit, et eorum episcopatus suis
fautoribus in] beneficia distribuit; per cujus etiam

tyrannidem piæ memoriæ Werinharius Magdeburgensis archiepiscopus occisus est; Adelbertus Wormatiensis episcopus adhuc ab ep, contra sedis apostolicæ præceptum, in captione cruciatur; multa hominum millia ejus factione sunt occisa; quamplures ecclesiæ abbatis reliquiis (*sic*) incensæ ac penitus destructæ.

2. Innumerabilia quidem facinora sunt quæ idem Henricus in principes nostros perpetravit, eo quod sibi, contra sedis apostolicæ decretum, ut regi obedire noluerunt, et colloquium quod vos pro inquirenda justitia et pace componenda fieri decrevistis, ex culpa Henrici et fautorum ejus (irritum) remansit.

3. Quapropter vestram humiliter imploramus clementiam, ut nobis, imo sanctæ Dei Ecclesiæ decretam sacrilego pervasori Ecclesiarum justitiam B faciat.

Actum Romæ anno ab Incarnatione Domini 1080, pontificatus vero domini Gregorii papæ septimi anno VII indictione III.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Concilium Coronæ, quam ex hoc concilio Gregorius papa ad Rodolphum misit, iste versus inscriptus fuit :

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodulpho.

In hac synodo ventilatam quoque esse antiquam illam controversiam inter Turonensem et Dolensem Britannæ Ecclesiam ejusdem Gregorii papæ litteræ ad episcopos Britannæ datæ significant. Nihil certi in ea definitum, sed de mittenda legatione in Britanniam ad causam cognoscendam deliberatum; deque juribus Lemovicensis Ecclesiæ super monasteria a Dolensibus monachis usurpata, atque aliis a Remensi archiepiscopo occupatis in eadem actum esse, eadem epistolæ testantur. Baronius, anno 1080, numero decimo sexto.

ADDITIO AD ROMANUM VII CONCILIUM.

Anni 1080.

In quo Henricus regno exspoliatur, Rodolphus investitur.

(Supplem. MANSI, II, 46.)

Ex hac synodo scriptas testatur Annalista Saxo Eccardi litteras, quas ex illo acceptas hic repeto. Forte tamen hæ litteræ præcesserunt sententiam in Henricum regem in concilio pronuntiatam. Hanc vero sententiam anno 1080 tunc arbitror dictam, cum Henricus victoria de Saxonibus relata inflatus omnem in apostolicam sedem observantiam abjecit. Prælium vero illud die VI Kal. Februarii Annalista Saxo consignat. Ex quo fieret concilium hoc Januario mense convenisse. Quibus constitutis, hoc Romanum ab eo in quo sententia exauctorationis in Henricum dicta est, consignaturque Martio mense, plane distinguitur.

In ipso anno dominus apostolicus in Teutonicas partes a synodo subjectam misit epistol.

• GREGORIUS, servus servorum Dei, omnibus archiepiscopis et episcopis in Teutonico, atque in Saxo- nico regno commanentibus, omnibusque principibus, cunctisque majoribus et minoribus, qui non sunt excommunicati, et obedire voluerunt, salutem et apostolicam benedictionem. •

Quomodo ex lite et dissensione vestra maximum in sancta Ecclesia periculum fieri quotidie cognoscimus, visum est nobis, visum est et fratribus nostris in concilio congregatis summa ope elaborare pro viribus, quatenus idonei nuntii, tam religione quam scientia pollentes, e latere apostolicæ sedis ad partes vestras mitterentur, qui religiosos episcopos, laicos

etiam pacis et justitiæ amatores, in partibus vestris commorantes, ad hoc opus idoneos congregarent; qui domni gratia præeunte, die et loco ab illis statuto, tam ipsi quam quos ipsi adjungere adhuc debemus, aut pacem componant, aut, veritate præcognita, super illos qui sunt sancti, dissidii causa canonicam censuram exerçant. Verum quomodo nonnullos diabolico instinctu confectos, iniquitatis suæ facibus ignitos, cupiditate inductos, discordiam potius quam pacem fieri et videre desiderantes fore non ignoramus; statuimus in hac synodo, sicut et in præterita, ut nulla persona alicujus potentie vel dignitatis sive parva sive magna, sive princeps sive subjectus aliqua præsumptione audeat legatis nostris obsistere, et cum ad vos pervenerint de componenda pace contraire, nec postea contra interdictum illorum alter in alterum audeat insurgere, sed usque ad diem ab illis statutum firmam pacem omnes sine ulla occasione et fraude observent. Quicumque autem hæc vestra instituta ulla præsumptione violare tentaverit, anathematis vinculo eum ligamus, et non solum in spiritu, verum etiam in corpore et in omni prosperitate hujus vitæ apostolica auctoritate innotamus, et victoriam in armis auferimus, ut sic saltem confundantur et duplici contritione contentantur.

CONCILIIUM ROMANUM VIII,

In causa Henrici regis et episcoporum quorundam, celebratum anno Domini 1081.

(MANSI, Concil. XX, 577.)

Anno ab Incarnatione Domini millesimo octuagesimo primo, pontificatus vero Gregorii septimi anno

octavo nondum exacto, præside eodem apostolico celebrata est synodus Romæ in basilica ejusdem Sal-